

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye — A közös agrárpolitikát 2020 után befolyásoló legfontosabb tényezők

(saját kezdeményezésű vélemény)

(2017/C 075/04)

Előadó: **Simo TIAINEN**

Közgyűlési határozat:	2016.1.21.
Jogalap:	az eljárási szabályzat 29. cikkének (2) bekezdése saját kezdeményezésű vélemény
Illetékes szekció:	„Mezőgazdaság, vidékfejlesztés és környezetvédelem” szekció
Elfogadás a szekcióülésen:	2016.11.24.
Elfogadás a plenáris ülésen:	2016.12.15.
Plenáris ülés száma:	521.
A szavazás eredménye:	188/2/8
(mellette/ellene/tartózkodott)	

1. Következtetések és ajánlások

1.1. A közös agrárpolitika (KAP) már fél évszázada hozzájárul az Európai Unió építéséhez. Most az alapokhoz való visszatéréssel lehetőségünk volna egy olyan új hosszú távú jövőképet adni a KAP-nak, amely egyértelmű és konkrét iránymutatást kínálna nemcsak a gazdálkodóknak, hanem polgárok millióinak is. Az agrárpolitika jövőjével kapcsolatos véleményeiben az EGSZB következetesen kiáll az élelmiszer-önellátás és a fenntarthatóság elvére épülő, az uniós polgárok – gazdák, mezőgazdasági munkavállalók és fogyasztók – valódi igényeire reagáló európai mezőgazdasági modell mellett.

1.2. Az EGSZB üdvözlí a KAP 2020 utáni jövőjével kapcsolatos kezdeti megbeszéléseket és gondolatokat. Jóllehet a közös agrárpolitikának a szerződésben leírt, 1957 óta változatlan célkitűzései és KAP által megoldandó új kihívások még soha nem voltak annyira aktuálisak, mint ma, különösen fontos a jelenlegi KAP, valamint a korábbi reform eredményei mélyreható elemzésének elkészítése. A vélemény célja, hogy javaslatokat tegyen, valamint részt vállaljon a KAP jövőjével kapcsolatos mérlegelés folyamatában.

1.3. Először is, a KAP összetett voltára, valamint a legutolsó reform végrehajtásában tapasztalt nehézségekre való tekintettel, a gazdálkodóknak politikai stabilitásra és az agrárpolitikával kapcsolatos hosszú távú jövőképre van szükségük. Különösen a Lisszaboni Szerződés értelmében elkerülhetetlenül szükség lesz több évre a reagáláshoz, a célkitűzések megosztásához, a kihívások megvitatásához és a megoldások megtalálásához. Ezért az európai intézményeknek gyorsan meg kell állapodniuk a jelenlegi KAP érvényességének legalább két évvel történő meghosszabbításáról.

1.4. A fiatal és új, férfi és női gazdálkodók tevékenységének megkezdését támogatni kell a KAP-ban, nemcsak konkrét eszközökkel, hanem valós politikai stabilitással. A gazdálkodóknak nagyobb stabilitásra van szükségük, mert csak így képesek évtizedekre beruházni és vállalni a generációváltás kihívásait.

1.5. A KAP jövőjében figyelembe kell venni egyrészt a gazdálkodási modellek sokféleségét és a regionális sajátosságokat, másrészt célkitűzéseinek sokféleségét, amelyek gazdasági, szociális és környezeti célkitűzések lehetnek. A saját élelmiszertermelés és a saját mezőgazdaság a világ minden egyes országa számára fontos, és a kultúra részét alkotja. Az európai élelmiszer-politikának az egészséges és minőségi élelmiszerekre kell alapulnia, és szinergiákat kell teremtenie a KAP-pal. A KAP egyik legfontosabb alapelvének azt kell tekinteni, hogy az Unió minden régiójában életben tartsa és fenntarthatóvá tegye a mezőgazdaságot.

1.6. A következő KAP-reformnak mindenekelőtt az egyszerűsítést kellene céloznia. A KAP végrehajtását zökkenőmentesebbé kell tenni, és észszerűbb ellenőrzési és szankciórendszereket kell kialakítani. Létfontosságú, hogy a gazdák időben megkapják a támogatásokat.

1.7. Figyelembe véve, hogy a KAP közvetlen európai szintű beavatkozással működő politika, és hogy a közösségi preferencia elhagyása a termelői árak csökkenését vonja maga után, a jövőbeli KAP-nak választ kell tudnia adni az előtte álló valamennyi kihívásra, a piaci turbulenciát is ideértve. Ezért új irányt kell szabni a szakpolitikai keretnek, hogy európai szinten választ adjunk mindezekre az új kihívásokra és megfelelő eszközöket biztosítsunk.

1.8. Az Európai Bizottság 2017-ben folytatja a munkáját, és széles körű konzultációkat végez a KAP egyszerűsítéséről és korszerűsítéséről. Fontos, hogy az európai civil társadalom aktívan részt vegyen ebben a folyamatban. Az EGSZB-nek tanulmányozócsoportot kellene létrehoznia, hogy nyomon kövesse a folyamatot és részt vegyen benne.

2. Bevezetés

2.1. A mezőgazdaság központi jelentőségű a holnap stratégiai, gazdasági, környezeti és szociális kihívásai szempontjából. A KAP hamisítatlan európai sikertörténet, főként abban az értelemben, hogy az európai fogyasztók csökkenő árú és biztonságosabb élelmiszerek előnyeit élvezhették az elmúlt évtizedekben. Ugyanakkor egyes területeken problémák merültek fel a biológiai sokféleséggel, a környezettel és a tájjal kapcsolatban, melyekre megoldást kell találni. Kiváló minőségű élelmiszerek előállítása fenntartható mezőgazdasággal: ez a legfontosabb a polgárok és a fogyasztók számára. Ezeknek az elvárásoknak a teljesítéséhez közös agrárpolitikára van szükség, mert csak így gondoskodhatunk egészséges és biztonságos élelmiszerekről, kiváló minőségről kedvező áron, a környezet és a táj védelméről és dinamikus gazdaságról a vidéki térségekben.

2.2. A gazdálkodók élelmiszert termelnek piacorientált társadalmunkban és gondoskodnak az élelmiszerek biztonságáról, de ezáltal a vízkészletek elérhetőségére és minőségére, a levegő és a talaj minőségére, illetve az egész természeti környezetre is hatást gyakorolnak, mindeközben foglalkoztatásról is gondoskodnak a vidéki térségekben, és megőrzik azok arculatát. Mindezen járulékos előnyöket közjavaknak kell tekintenünk.

2.3. A mezőgazdaság és az erdőgazdálkodás szorosan kapcsolódik egymáshoz, mivel a földhasználat jelentős részét teszik ki az Unióban. Az erdőgazdálkodás ezért gyakran kiveszi a részét a közjavak biztosításából.

2.4. A KAP-ot 2020 után befolyásoló tényezők elsősorban a mezőgazdaság előtt álló kihívások, továbbá az a tény is, hogy ez egy egész Európát érintő, különleges reformfolyamatot és költségvetési rendelkezésre állást felölelő kérdés, mindenekelőtt a következő évtizedekre vonatkozó egyértelmű jövőkép.

2.5. A közös agrárpolitika mindig is az EU egyik kulcsfontosságú politikája volt. A KAP általánosságban az európai civil társadalom érdekeit szolgálja. Ezért nagyon fontos, hogy az EGSZB proaktív szerepet játsszon a KAP következő, a 2020 utáni időszakra vonatkozó reformjával kapcsolatos előkészületekben.

3. A mezőgazdaság fontos kihívásokkal szembesül

Az élelmiszerbiztonság kihívása

3.1. A várható globális demográfiai tendenciákat figyelembe véve 2050-ben hozzávetőlegesen kilencmilliárd embert kell majd élelmezniünk. A világ egyes régióiban javul az életszínvonal, és ezzel együtt azt tapasztaljuk, hogy növekszik az élelmiszerek iránti kereslet, és a lakosság étrendje egyre több állati terméket tartalmaz. Ezeknek a fejleményeknek az eredményeként 2050-re megduplázódhat az élelmiszerek iránti kereslet. Az EU-nak felelősséget kell vállalnia a világ élelmiszerbiztonságáért, ugyanakkor az európai agrárexport nem oldja meg az éhezés világméretű problémáját. Megjegyzendő, hogy az élelmiszerbiztonságnak a fenntartható helyi élelmiszerrendszerekre kellene alapulnia. Minden nemzetnek felelősséget kell vállalnia a saját élelmiszerbiztonságáért – ez a FAO ajánlásában is szerepel. Az EGSZB véleménye szerint fontos, hogy az EU emellett kiemelten kezelje a tudásátadást és a tapasztalatok megosztását arról, hogy a világ más részein hogyan lehet több és jobb élelmiszert fenntarthatóan, helyben előállítani.

3.2. Arra lehet számítani ugyanakkor, hogy Európában viszonylag stabil marad az élelmiszerek kereslete, de változatosabb lesz a minőség, az egészség, az etika, az eredet stb. szempontjából.

Környezeti kihívások

3.3. A mezőgazdaság és a környezet minden régióban számos különféle értelemben igen szoros kapcsolatban áll. A mezőgazdaság és az erdőszet nélkülözhetetlen a természetvédelem, a biológiai sokféleség, a víz- és a talajminőség megőrzése, valamint a szennyezés csökkentése szempontjából.

Az energetikai kihívások

3.4. Az Európai Bizottság 2030-ra vonatkozó éghajlat- és energiapolitikai kerete a megújuló energiák részesedésének legalább 27 %-ra való növelését tűzi ki 2030-ra. Ez a részesedés várhatóan tovább fog növekedni a jövőben. A mezőgazdaság és az erdészet által előállított biomassza használatával környezetbarát gazdasági növekedés keretei között érhetjük el ezt a célt. Ezeknek az ágazatoknak a saját energiahatékonyaságukat is fokozniuk kell.

Az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás és az éghajlatváltozás mérséklése

3.5. Az Európai Bizottság 2016. július 20-án jogalkotási javaslatcsomagot nyújtott be, amelyben lefekteti az Unió 2030-ig szóló éghajlat- és energiapolitikai keretére vonatkozó részletes szabályokat. Ez lesz az Unió válasza, amelynek célja az éghajlatváltozás enyhítése, a 2015 decemberében elfogadott COP21 megállapodásban elfogadottak szerint. A mezőgazdaság és az erdészet része a károsanyag-kibocsátás csökkentésére, valamint a szén-dioxid talajban vagy fában történő megkötésére irányuló megoldásnak. Az élelmezésbiztonsági kihívásokra adott válaszként, valamint az éghajlatváltozás enyhítése érdekében „zöld növekedésre”, agroökológiai megközelítésre és a hatékony mezőgazdaságon belül a termelés fenntartható módon történő intenzívebbé tételére lesz szükség. Az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás egyébiránt kritikus jelentőségű lesz a mezőgazdaság jövője szempontjából.

Kiegyensúlyozott vidékfejlesztés

3.6. A mezőgazdaság és az erdészet, csakúgy mint a biogazdaság hozzájuk kapcsolódó összes formája, alapvető jelentőségű a vidék dinamizmusának fenntartásában, valamint a kiegyensúlyozott vidékfejlesztés megerősítésében. Fontosak a foglalkoztatás, a kultúra, a területi kohézió és a turizmus szempontjából az Unió minden egyes vidéki térségében. Továbbra is az elnéptelenedés és a lakosság elöregedése alkotja a domináns demográfiai tendenciát sok peremterületen, hegyvidéki régióban és a kedvezőtlen adottságú területeken. A közpolitikáknak és különösen a közös agrárpolitikának törekedniük kell a mezőgazdaság fenntartására és a termelők támogatására az egész Unióban, a sajátos problémákkal küszködő régiókat is ideértve. A hátrányos természeti adottságokkal sújtott vidéki térségekben működő gazdaságoknak biztosított kifizetések elengedhetetlenek a vidékfejlesztés szempontjából. Ellenkező esetben az említett térségekben folytatott gazdálkodás nem lenne életképes.

3.7. A KAP két pillére közötti szinergiák nagyon fontosak, ezért meg kell ezeket erősíteni. A legutóbbi reform megerősítette az összes európai strukturális és beruházási alap közötti kapcsolatot és koherenciát, ezt pedig tovább kell folytatni.

3.8. Az EGSZB támogatja a közösségvezérelt helyi fejlesztés (CLLD) alkalmazásának kiterjesztését és kötelezővé tételét az összes esb-alap keretében a vidéki területek kiegyensúlyozott fejlődése érdekében. A lakosság életminőségét pozitív irányba befolyásolja, ha a helyi partnerségekhez a gazdák bevonásával a helyi akciócsoportokat veszik igénybe a helyi projektek felkutatása és finanszírozása érdekében. Ezzel hatékonyan lehetne felvenni a küzdelmet az EU vidéki területeinek elnéptelenedése és elöregedése ellen.

3.9. A mezőgazdaság fenntartása szempontjából kulcsfontosságú kérdés a generációváltás, ezért a fiatal és/vagy új, férfi és női gazdálkodók tevékenységének megkezdését minden rendelkezésre álló eszközzel támogatni kell. Termeléstől függő közvetlen kifizetésekre is szükség van azokban az ágazatokban, illetve azokban a térségekben, ahol gazdasági, társadalmi vagy környezeti okok miatt a gazdálkodás sajátos típusai vagy a különleges mezőgazdasági ágazatok kiemelkedően fontosak. A KAP-nak emellett egyértelmű prioritásként kellene kezelnie az aktív gazdálkodók és a termelés ösztönzését.

Az árak és a bevételek ingadozása

3.10. A mezőgazdaság különleges gazdasági tevékenységnek számít, amely nem igazodik a szokásos gazdasági törvényszerűségekhez. A piacgazdaságban az árak és a bevételek változásai a kínálat és a kereslet elmozdulásának következményeként jelentkeznek. De mivel az élelmiszer a jellegénél fogva alapvető létszükségleti cikk, ezért az ára a természetéből fakadóan rugalmatlan. Az élelmiszerkínálat az árak változására sem tud gyorsan reagálni. Ezért a termelés mennyiségében jelentkező váratlan változások esetén gyakran hosszabb időre és nagyobb árváltozásokra van szükség a piaci egyensúly helyreállításához. Mindezen okok miatt a mezőgazdasági piacokat rendkívül kiszámíthatatlannak tekintjük. Egyéb innovatív piaci mechanizmusokat is ki lehetne próbálni.

Fogyasztói igények

3.11. A fogyasztók biztonságos, fenntartható, tápláló és kiváló minőségű élelmiszereket igényelnek. Emellett megfizethető árú élelmiszert akarnak, és ezt a gazdasági válság csak megerősítette. Sok fogyasztó nagyra értékeli a nyomon követhetőséget és a helyben előállított élelmiszert. Az Eurobarométer 410. sz. különjelentése szerint a hús eredetének ismeretét a válaszadók nagy többsége különösen szükségesnek tekintette valamennyi tagállamban. Ennek a kihívásnak a leküzdése az élelmiszerlánc minden egyes szereplőjének feladata.

Fenntartható fejlődés

3.12. A következő KAP-nak, a többi uniós politikához hasonlóan, összhangban kell állnia a fenntartható fejlesztési célokkal. A KAP számos cél kapcsán releváns, de leginkább a 2. célra vonatkozik: „Az éhínség megszüntetése, élelmiszerbiztonság és az élelmezés javítása, a fenntartható mezőgazdaság elősegítése”.

Bizonytalanságok a nemzetközi kereskedelemben

3.13. A nemzetközi kereskedelem szerepe a jövőben elkerülhetetlenül növekedni fog. Az Európai Unióból származó élelmiszerekkel szemben nemrégiben bevezetett orosz embargó azonban komoly bizonytalanságokat szült a nemzetközi kereskedelem kapcsán. Az orosz embargó óriási nyomást helyezett az uniós agrárpiacon, különösen néhány tagállamban. A nemzetközi kereskedelem bizonytalanságaival kapcsolatos problémák leküzdése létfontosságú a mezőgazdaság jövője szempontjából.

A tárgyalási pozíció változása az élelmiszer-ellátási láncokban

3.14. Az elmúlt években az élelmiszer-ellátási láncban átalakultak a tárgyalási pozíciók – többnyire a kiskereskedelmi ágazatnak és néhány transznacionális vállalatnak kedvező módon, a beszállítók és különösen a gazdák kárára. A jövőbeli KAP-nak javítania kell a gazdák alkupozícióját.

4. Az Európai Unióban a mezőgazdaság európai kérdés

4.1. A mezőgazdaság kulcsfontosságú kérdés az Unió számára. A közös agrárpolitika céljait az 1957. évi első Római Szerződés fektette le. Ezek a célok még mindig érvényesek. Emellett azonban új kihívások – például környezeti problémák, a vidéki területek fejlesztésének kérdései, minőségi és egészségügyi kérdések, illetve az éhezés világméretű problémája – is felmerültek anélkül, hogy a szerződéseket módosították volna.

4.2. A KAP alapvető európai és integrált politika, amely egyre szorosabban összekapcsolódik más politikákkal – ilyen például a foglalkoztatás, a környezet, az éghajlat, a verseny, a költségvetés, a kereskedelem és a kutatás –, és konkrét európai hozzáadott értékkel bír.

4.3. A KAP előfeltétel ahhoz, hogy megvalósuljon az egységes piac az Unió élelmiszer-ágazatában. Az európai élelmiszeripar a legnagyobb ipari ágazat az Unióban, amely több mint ötmillió munkahelyet biztosít.

Felkészülés a KAP következő reformjára

4.4. Az összetettség és a szubszidiaritás kulcsszónak számít az összes ágazathoz és térséghez történő hozzáigazításban. A legutóbbi reform kiemelte ezeket a jellegzetességeket. A Lisszaboni Szerződés közös szabályainak előkészítése és megtárgyalása a 28 tagállam és az Európai Parlament részvételével különösen bonyolult feladat volt.

4.5. A jelenlegi politikai intézkedések felmérése nem történt még meg. Még mindig folyamatban van a környezetbarátabbá tétellel kapcsolatos kötelezettségek első évi végrehajtásának felmérése. Ugyanez vonatkozik az ökológiai jelentőségű területekre is. Nagyon fontos, hogy ne kapkodva indítsuk el a KAP újabb reformját, anélkül, hogy egyértelműen és alaposan értékelnénk a jelenlegi KAP-ot, melynek során meg kell állapítanunk, hogy a politikai intézkedések milyen mértékben érték el politikai céljaikat. Ehhez megfelelő elemzésre van szükség, különös tekintettel azokra az intézkedésekre, amelyeknél több időre van szükség az eredmények jelentkezéséhez, például a környezetbarátabbá tétellel kapcsolatos kötelezettségek esetében.

4.6. Mivel a legutóbbi reformot 2010-ben indították el, de a végrehajtás csak 2015-ben kezdődött meg, megállapíthatjuk, hogy a reform lezárásához öt évre volt szükség. Az Európai Bizottság és az Európai Parlament jelenlegi megbízatása során nem lesz idő a KAP következő reformjának lezárására a 2021. évi lehetséges végrehajtáshoz. Ezért átmeneti időszakra van szükség, hogy a jelenlegi közös agrárpolitika 2020 után is kellően hosszú ideig érvényben maradjon.

Szubszidiaritás és európai hozzáadott érték

4.7. A közös agrárpolitika 1962 óta három alapelve épül: a piac egysége, közösségi preferencia és pénzügyi szolidaritás. Az egységes piac mára már valóság lett, de a közösségi preferencia és a pénzügyi szolidaritás még politikai szintű megerősítésre vár.

4.8. Az Egyesült Államok a globalizáció körülményei között a pénzügyi támogatást saját mezőgazdaságának előmozdítására használja fel a fogyasztókon keresztül, az élelmiszerjegy-program és az amerikai termékek vásárlására felszólító „Buy American” törvény felhasználásával. Az Európai Uniónak ennek megfelelő intézkedéseket kell végrehajtania és ki kell emelnie az európai preferencia stratégiai jelentőségét egy „vásároljon európai terméket” jellegű jogszabállyal.

5. Általános megjegyzések

Brexit

5.1. A brexit jelentős hatást fog gyakorolni az Európai Unióra, különösen az egységes piacra és a nemzetközi kereskedelemre, és ezért a KAP jövőjére is. A brexit-tárgyalások során, ha az Egyesült Királyságnak ki kell lépnie az Unió vámuniójából, akkor az EU-28 WTO-kvótájának az Egyesült Királyság és az új Európai Unió között történő felosztásához elsősorban a jelenlegi kereskedelmi forgalmat kell alapul venni.

Versenyképesség, termelékenység és fenntarthatóság

5.2. Az 1992. évi reform óta a közvetlen kifizetések bevezetésével a versenyképesség vált a KAP első számú prioritásává. De ha tovább akarunk lépni a versenyképesség, a termelékenység és a fenntarthatóság területén, akkor új ösztönzőkre van szükség, hogy az innováció előmozdítására összpontosíthassunk (új technológiák kifejlesztése, elterjesztése és alkalmazása).

5.3. A gazdálkodási ágazatban jelentős beruházásokra van szükség, amelyek akkor valósíthatók meg, ha a várt bevétel elégséges és a gazdasági kockázatok kezelhetők. A jelenlegi helyzetben szükség van a gazdaságok bevételeinek közvetlen kifizetésekkel történő támogatására.

A kockázatok és a válság kezelése a mezőgazdaságban

5.4. Az uniós termelők már nincsenek elszigetelve a világpiactól és a jelentősebb áringadozástól. Ezenkívül a mezőgazdaság ki van téve szélsőséges természeti eseményeknek és fokozott egészségügyi problémáknak az áruk és a személyek fokozott mobilitása miatt (járványok), amelyek jelentékeny veszteségeket idézhetnek elő a termelésben. A KAP-nak egyedi eszközöket kellene biztosítania ahhoz, hogy az agrárágazat mérsékelni és kezelni tudja ezeket a kockázatokat.

5.5. A jelenlegi KAP felkínál bizonyos kockázatkezelő eszközöket. Fenn kell tartani és tovább kell fejleszteni az intervenciós árakat, a magántárolást, a promóciós vásárokat és a határidős piacokat, valamint a mezőgazdasági piacok közös szervezése által felkínált eszközöket.

5.6. Egyértelműen szükség van azonban új eszközök kifejlesztésére:

- Tovább kell fejleszteni a **piacmegfigyelési mechanizmusokat**. Az Európai Bizottságnak meg kellene határoznia különféle válságszinteket, hogy hatékonyabban tudjon fellépni azok megelőzése érdekében. A piacoknak a termelés mennyiségével és az árakkal kapcsolatos jobb átláthatósága kritikus jelentőségű az ellátási lánc megfelelő működéséhez.
- Kísérletezni kellene kölcsönös garanciarendszerekkel vagy **biztosítási rendszerekkel** (terményekre, forgalomra vagy bevételre vonatkozóan), hogy kiderüljön, a biztosítótársaságok vagy más szervek képesek-e hatékony megoldásokat nyújtani. Megjegyezzük, hogy bár a legutóbbi amerikai gazdálkodói törvény opciót vezetett be a biztosítási rendszerek használatát illetően, kereskedelmi partnereink közül egyik sem használ „zöld dobozt”, hogy tájékoztassa a WTO-t az említett biztosítási eszközökről. Az ebbe az irányba tett erőfeszítések semmi esetre sem növelhetik a termelők közötti verseny torzulását. Szükség van e mechanizmus költségeinek meghatározására is.

A KAP környezeti dimenziója

5.7. A környezetvédelmi kérdések egyértelműen elsőbbséget élveznek a gazdálkodásban. Ennek eredményeként a legutóbbi reformban bevezették a környezetbarátabbá tétel fogalmát. A politikai döntéshozók újra meg újra rámutatnak a közös agrárpolitika ezen fontos fejlődésére. A KAP környezeti vonatkozása globális jelentőségű és nagyon összetett, mivel a gazdálkodás a talaj, a víz, a biológiai sokféleség, az erdészet és a CO₂-kibocsátás kérdéseire egyaránt kiterjed. Egy hatékonyabb politikának érthetőbbnek, megvalósíthatóbbnak és egyszerűbbnek kellene lennie a gazdálkodók számára.

5.8. Szükség van olyan kifizetésekre, amelyek kompenzációt nyújtanak a gazdáknak, amiért a közjót szolgálják (különös tekintettel az ökoszisztéma-szolgáltatásokra).

Közös élelmiszer-politika

5.9. A holland elnökség különösen szorgalmazta egy közös élelmiszer-politika elképzelését. Az új KAP-pal az EU elismeri, hogy az európai mezőgazdaságnak magasabb szintre kell emelnie a biztonságos és minőségi élelmiszerek fenntartható termelését. A KAP előmozdítja az iskolatej- és -gyümölcsprogramokat azzal a céllal, hogy már a kisiskolásokban ösztönözzék a helyes étkezési szokások kialakulását. Emellett a biotermelést is ösztönzi, egyértelmű címkézési szabályokkal és a vidékfejlesztési politikán belüli egyedi támogatási rendszerekkel biztosítva a tájékozott vásárlói döntést.

5.10. A közegészségügy, valamint az egészséges táplálkozás és életmód ösztönzése jelenleg tagállami hatáskörben van. Az Európai Uniónak azonban fenntartható élelmiszerrendszereken keresztül Európa összes lakója számára biztosítania kell az egészséges és minőségi élelmiszerekhez való hozzáférést. Miközben az uniós fellépések kiegészítik és összehangolják a tagállami erőfeszítéseket, több szinergiát kellene kialakítani a KAP és a majdani európai élelmiszer-politika között.

5.11. A polgárok elvárásaira és a fogyasztók igényeire tekintettel különös erőfeszítéseket kellene tenni a helyi élelmiszerrendszerek és a rövid ellátási láncok fejlesztése érdekében, elsősorban a közétkeztetésben.

Éghajlat-politika és a KAP

5.12. 1990 óta a mezőgazdaság ökológiai lábnyoma kisebb lett. Ennek ellenére 2030-ig még tovább kell csökkenteni a mezőgazdasági károsanyag-kibocsátásokat. Ezt egy európai mezőgazdasági modellhez, valamint költségvetéskorrekciókhoz ragaszkodva kell megtenni. Lehetőség van a talaj szénttartalmának növelésére, valamint arra, hogy a fosszilis energiákat és a petrokémiai termékeket mezőgazdasági és erdészeti termékekkel helyettesítsék.

5.13. El kell ismerni egyrészt azt, hogy az éghajlatváltozás hatásainak mérséklése tekintetében kisebb potenciállal rendelkező mezőgazdasági és földhasználati ágazatban többféle célkitűzés is létezik, másrészt pedig azt, hogy az Unió élelmiszerbiztonsága és az éghajlat-politikai célkitűzések között koherenciát kell biztosítani ⁽¹⁾.

Kutatás, innováció és tanácsadási rendszerek

5.14. A gazdálkodás szintjén a kísérleti állomásokon és a laboratóriumokban folyamatosan születnek fontos innovációk. A fenntarthatóbb gazdálkodási rendszerekre való áttérést támogató növelni kellene a kutatás-fejlesztési erőfeszítéseket. Ugyanakkor ezeket az innovációkat ismertté kell tenni a többi érintett számára is. Elő kell mozdítani az ismeretek terjesztését biztosító szolgáltatásnyújtást, az érintettek közötti együttműködést, valamint az innovációk és a bevált gyakorlatok terjesztésének más módjait.

5.15. A következő programozási időszakban meg kell erősíteni az Unió mezőgazdasági kutatási programját, és ebben figyelembe kell venni a 21. századi kihívásokat és az élelmiszer geostratégiai jelentőségét. A digitális gazdaság lehet a következő „mezőgazdasági forradalom” a 20. század zöld forradalma után.

Az ellátási lánc működése

5.16. Egyértelmű bizonyítékaink vannak arra nézve, hogy az ellátási lánc csaknem minden tagállamban rosszul működik a lánc végén tapasztalható erős koncentráció miatt. Igazságtalan a hozzáadott érték elosztása az élelmiszer-ellátási lánc érintettjei között.

5.17. Mivel az Unió rendelkezik jártassággal a versennyel és az egységes piaccal kapcsolatos kérdések területén, ezzel a problémával európai szinten kell foglalkozni. Az Európai Bizottságnak be kell nyújtania javaslatokat a láncban belül fennálló szerződéses kapcsolatok rendezésére irányuló európai szabályozási keretekre, valamint a gazdálkodók kollektív fellépését megszervező jogi lehetőségekre nézve. A termelői szervezetek valójában az élelmiszer-ellátási lánc fontos szereplői, és hozzájárulnak a termelők pozíciójának megerősítéséhez. A következő KAP-nak javítania kell a termelői szervezetek alkupozícióját. Figyelembe kellene venni a mezőgazdasági piacokat vizsgáló munkacsoport munkájának eredményeit is.

5.18. A közös agrárpolitikát hozzá kell igazítani a realitásokhoz és a gazdasági változások gyorsaságához. A közös agrárpolitikában az 1308/2013 rendelet 219–222. cikkét oly módon kell továbbfejleszteni, hogy azok az Európai Bizottság és a termelők számára egyaránt megvalósíthatóak és teljesíthetőek legyenek.

⁽¹⁾ A Tanács következtetései, 2.14 pont, 2014. október 23–24.

Nemzetközi kereskedelem

5.19. A világgereskedelem és a nyitott piacok erősítik a versenyt és csökkenthetik az élelmiszerek árát. Ennek ellenére a tisztességes kereskedelem kiemelt jelentőségű az Unió számára, mert csak így képes azonos termelési módszerek és szabályok alkalmazásával versenyezni harmadik országokkal. A nem vámjellegű akadályok veszélybe sodorhatják a nemzetközi fejlődést. A globális élelmiszezbiztonság megvalósításában a számos egyéb megoldás mellett a kereskedelemnek is szerepet kell játszania, méghozzá azzal, hogy bővíti az agrárexportot.

5.20. Mindazonáltal a közös agrárpolitikának és kereskedelempolitikának lehetővé kell tennie, hogy az európai termelők egyenlő feltételek szerint versenyezzenek az importált termékekkel. Az Uniónak ezért követelnie kell, hogy az importált termékek feleljenek meg ugyanazoknak a normáknak.

Európai költségvetés

5.21. A közös agrárpolitikát mindig európai szinten finanszírozták. A KAP jelentős részt tesz ki az Unió költségvetésében (38 % volt 2015-ben), de ez az összeg az európai közkiadásoknak alig kb. 0,4 %-a. A KAP költségvetése alacsonyabb, mint a hasonló amerikai vagy kínai programok költségvetése. Ezenkívül az Unió bővítése ellenére évek óta stagnál vagy csökken. A KAP-nak le kell küzdenie azt a számos komoly kihívást, amelyekkel a jövőben szembesülni fog, ezért európai szinten növelni kell a mezőgazdasági költségvetést.

5.22. Az európai költségvetés egyedi jellegzetességei, például az évenkéntiség elve, súlyos megszorítást képviselnek a KAP kialakításában. Ezek a megszorítások korlátozzák a kockázati alapokat vagy a válságellenes intézkedéseket. A költségvetés elosztása politikai feszültségek forrása is, és kevésbé hatékony megoldásokhoz vezethet.

Egyszerűsítés

5.23. Az egyszerűsítés már évek óta a KAP egyik prioritása és különösen hangsúlyos volt a 2013-as KAP-reform végrehajtásának első éveiben. A következő reformnak ugyanakkor mindenképpen az egyszerűsítést kellene elsődlegesen céloznia. Konkrétan megfelelő ellenőrzéseket és arányos szankciórendszereket kellene kialakítani. Jelenleg a kifizetéseknek a kizöldítési és kölcsönös megfeleltetési intézkedések miatti csökkentése észszerűtlen és aránytalan lehet. Létfontosságú, hogy a közvetlen támogatások időben kifizetésre kerüljenek.

A KAP felépítése

5.24. Az elmúlt évtizedekben a KAP struktúrája két pillérre támaszkodott. Miközben az első pillért teljes egészében az Unió finanszírozza, a második pillér társfinanszírozással működik, és többéves programok alkalmazásával hozzáigazítják az egyes tagállamok szükségleteihez. A tagállamok és a régiók sokfélesége és eltérő szükségleteik miatt a KAP kétpilléres struktúráját a jövőben is meg kell tartani.

Felkészülés a 2020 utáni KAP-ra

5.25. A 2016. október 25-én közzétett 2017. évi munkaprogramjában az Európai Bizottság kijelenti, hogy folytatja a KAP egyszerűsítésére és korszerűsítésére irányuló munkáját és széles körű konzultációkat végez erről annak érdekében, hogy a KAP a lehető legnagyobb mértékben hozzájáruljon az Európai Bizottság tíz prioritásához és a fenntartható fejlesztési célokhoz. Fontos, hogy az európai civil társadalom aktívan részt vegyen ebben a folyamatban.

Kelt Brüsszelben, 2016. december 15-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Georges DASSIS